

Hazelworm: effectief onderzoek naar een weinig zichtbare soort

natuurpunt

11^e Herpetologische Studiedag - 16/12/2017

Annelies Jacobs (Natuurpunt Mortsel)

Loïc Van Doorn (VUB)

Historische gegevens

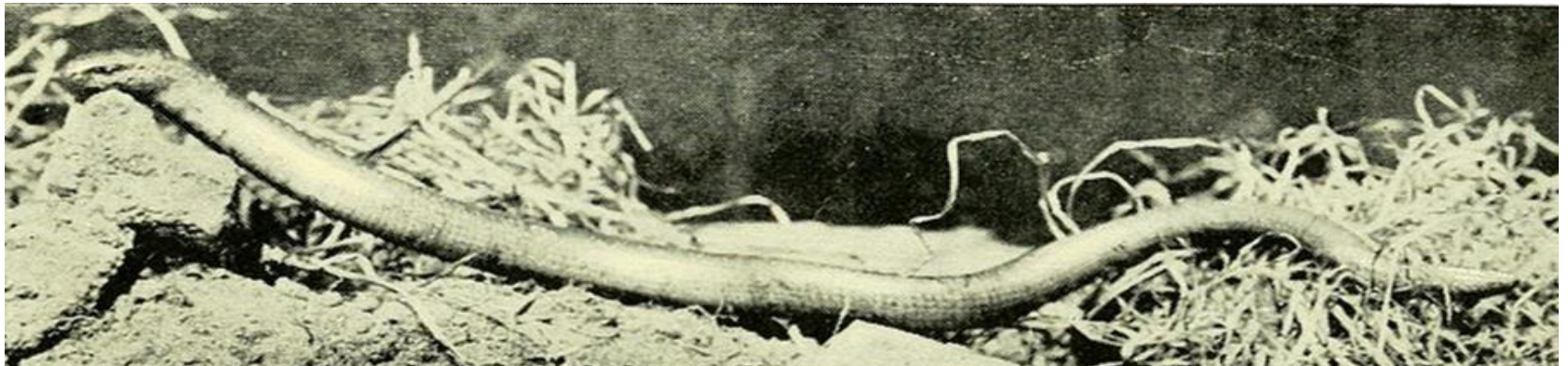

5.1. *Anguis fragilis fragilis* LINNÉ

Voici les seuls renseignements certains dont on dispose pour la partie flamande du pays, sans que l'on puisse certifier son indigénat:

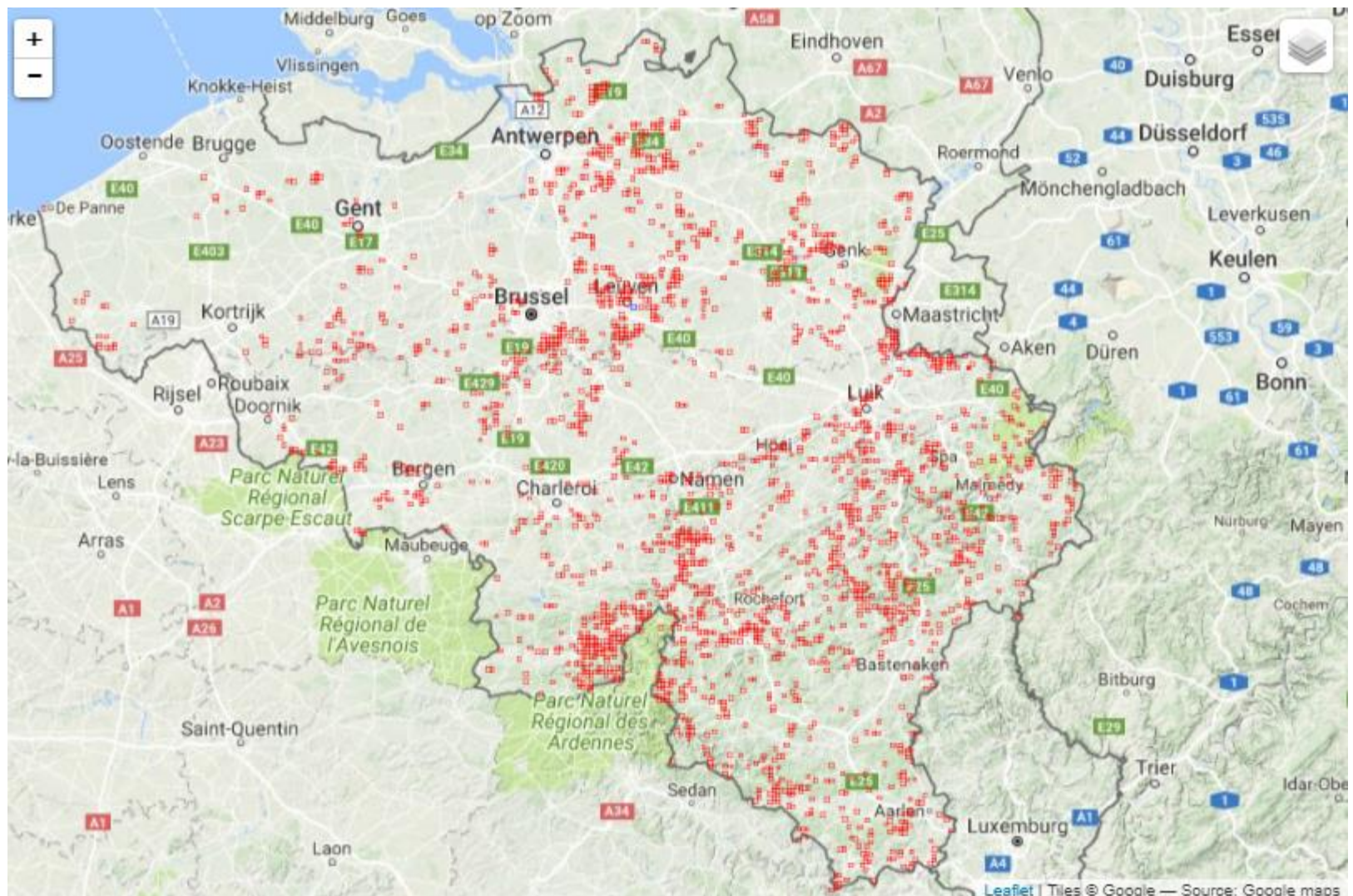
Province d'Anvers : environs de Lier et de Nijlen où les enfants l'appellent « slender », dans les endroits sablonneux (M. DE RIDDER, comm. orale, 1959); Oelegem (W. COEKE, in litt. 1966); Wommelgem (E. VERLINDEN, in litt. 1966). SCHREITMÜLLER (1935) mentionnait déjà sa présence en Campine.

(Parent G.H. 1976)

Recente gegevens

(Waarnemingen.be 1x1km-hokken tot 2017)

Biotoop

Methode: platen

1. Materiaal: hout, metaal, ...

- Bitumen golfplaat uitstekende keuze

Hubo ASSORTIMENT PROMOTIES HULP EN ADVIES WINKELS OUTLET

Home » Assortiment » Bouwmaterialen » Dakbedekking » Dakplaten » Golfplaat Onduline 200x95 cm 2,6mm zwart

Golfplaat Onduline 200x95 cm 2,6mm zwart

Onduline®

Merk	Onduline
Lengte	200 cm
Breedte	95 cm
Dikte	2,6 mm
Materiaal	Bitumen
Meer kenmerken	Accessoires

Registreer Log in Menu [Plaats een nieuw item](#)

Natuurpunt uitleenplatform

Deel je materiaal met anderen, of ga zelf op zoek!

[Registreer](#)

Methode: platen

1. Materiaal: hout, metaal, ...

- Bitumen uitstekende keuze

2. Locatie

- Open plekken, zonbeschenen
- Langs hoger opgaande vegetatie, houtkant, maaiselhoop, ...
- Stammetje of steen

NATUURBERICHT

Reptielen laten zich in kaart brengen door combinatie platen en maaiselhopen

26 APRIL 2017

Fuiken, schepnetten of roepkoren: amfibieën laten zich relatief eenvoudig onderwerpen aan een volkstelling. Voor reptielen als de Hazelworm of de Gladde slang ligt dat een stuk moeilijker. Nochtans is die informatie van groot belang om de verschillende soorten reptielen te kunnen beschermen. Experimenten brachten een paar prima strategieën aan het licht.

LEES VERDER

Methode: platen

1. Materiaal: hout, metaal, ...
 - Bitumen uitstekende keuze

2. Locatie
 - Open plekken, zonbeschenen
 - Langs hoger opgaande vegetatie, houtkant, maaiselhoop, ...
 - Stammetje of steen

3. Onderhoud
 - Label
 - Binnen bewaren in de winter

Methode: golfplaten

natuurpunt

Wanneer resultaat?

natuurpunt

Herkenning adult vrouwtje

natuurpunt

Herkenning adult mannetje

natuurpunt

Herkenning adult mannetje

natuurpunt

Herkenning juveniel

natuurpunt

Herkenning juveniel

Onder de platen...

natuurpunt

1. Doelstelling

- Voorkomen & verspreiding
- Verstoring beperken
- ...

2. Methode

- Sinds 2009 actieve inventarisatie m.b.v. golfplaten (vergunning)
- Oproep tot melden van recente en historische waarnemingen

Onderzoeksgebied: Antwerpse zuid(oost)rand

Onderzoeksgebied: Antwerpse zuid(oost)rand

natuurpunt

Klein Zwitserland

N

Z

Spoorwegbermen

Fort van Borsbeek

Overzicht waarnemingen (t.e.m. 2017)

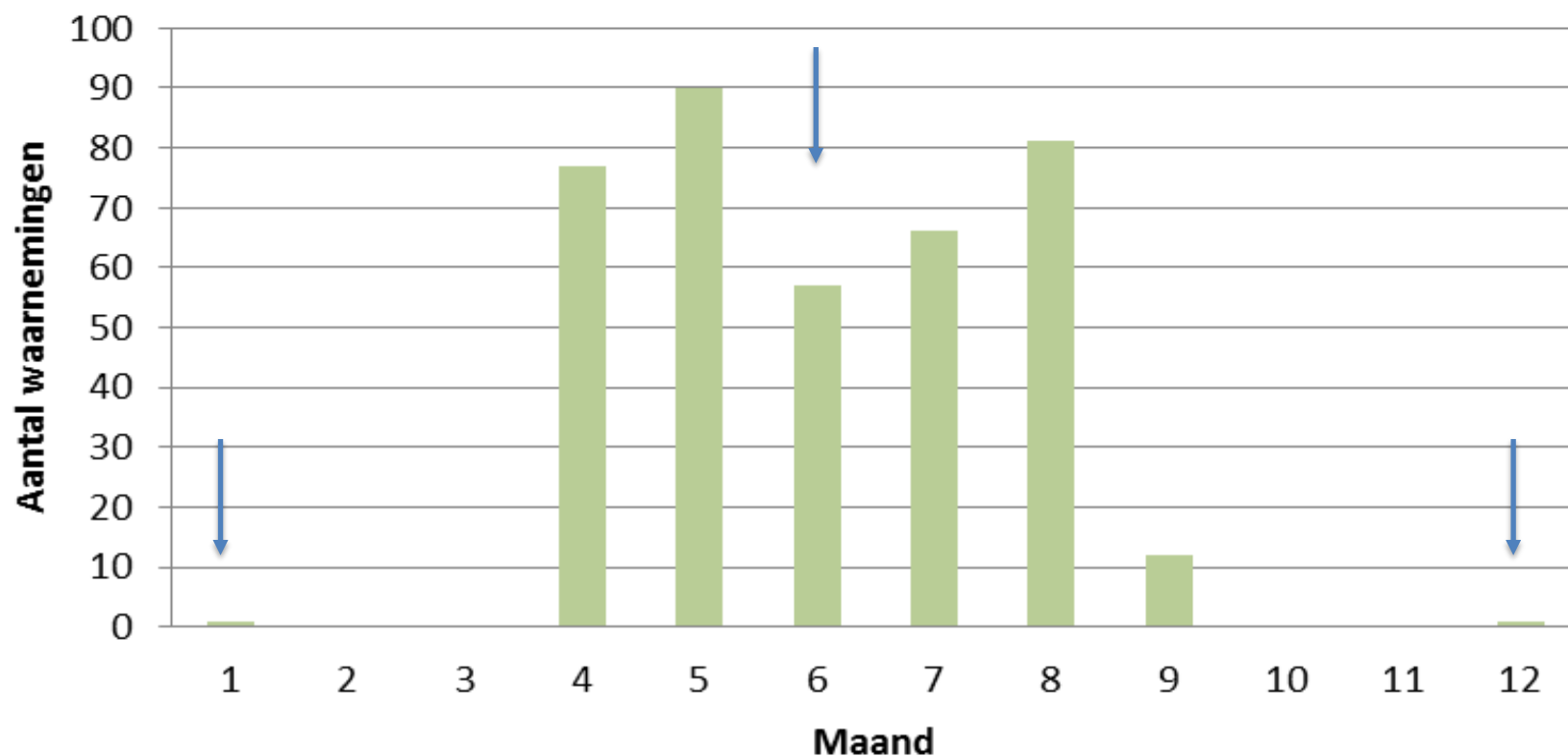

Overzicht per maand

Aantal waarnemingen Hazelworm (*A. fragilis*)
per maand

2009-2017
n=385

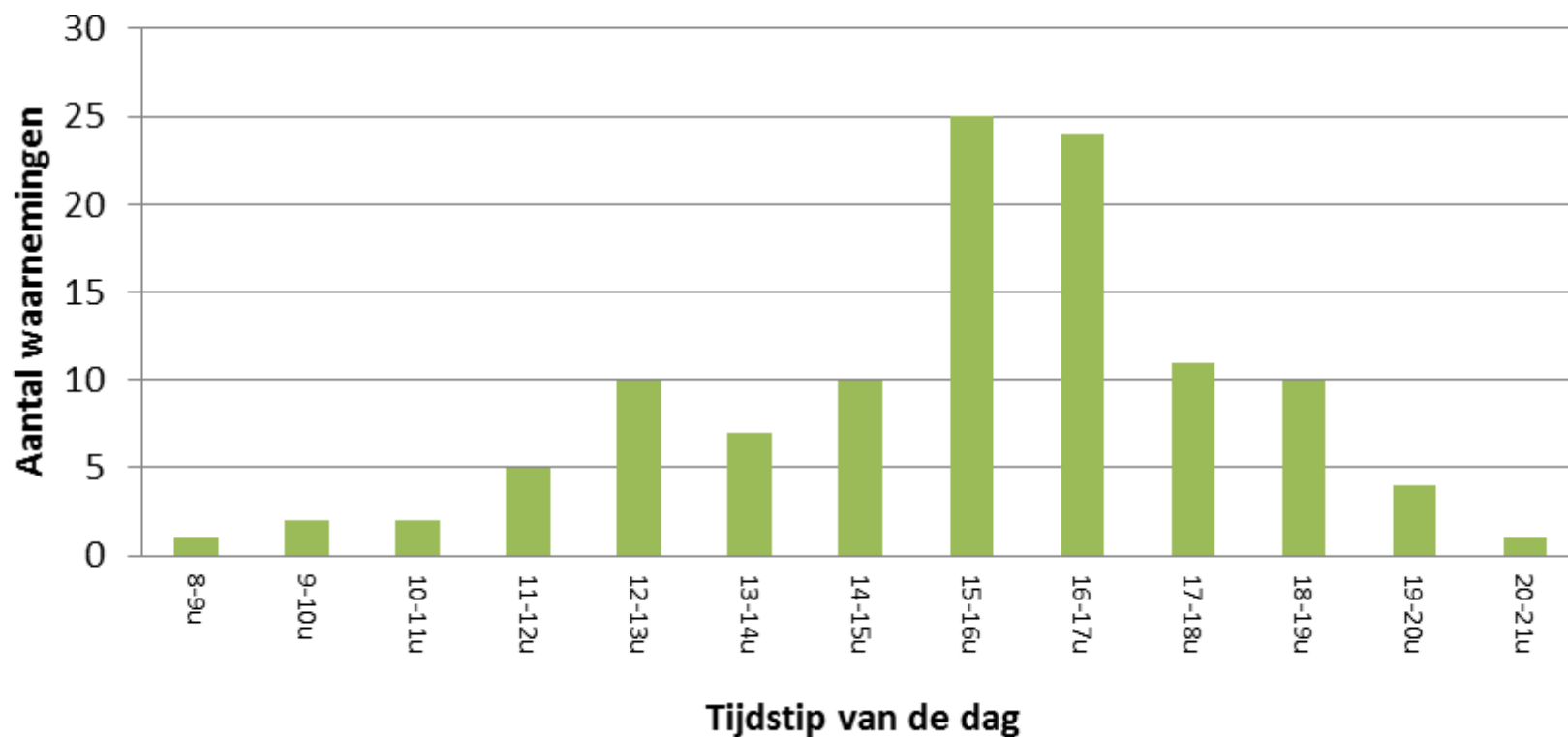

Overzicht per tijdstip

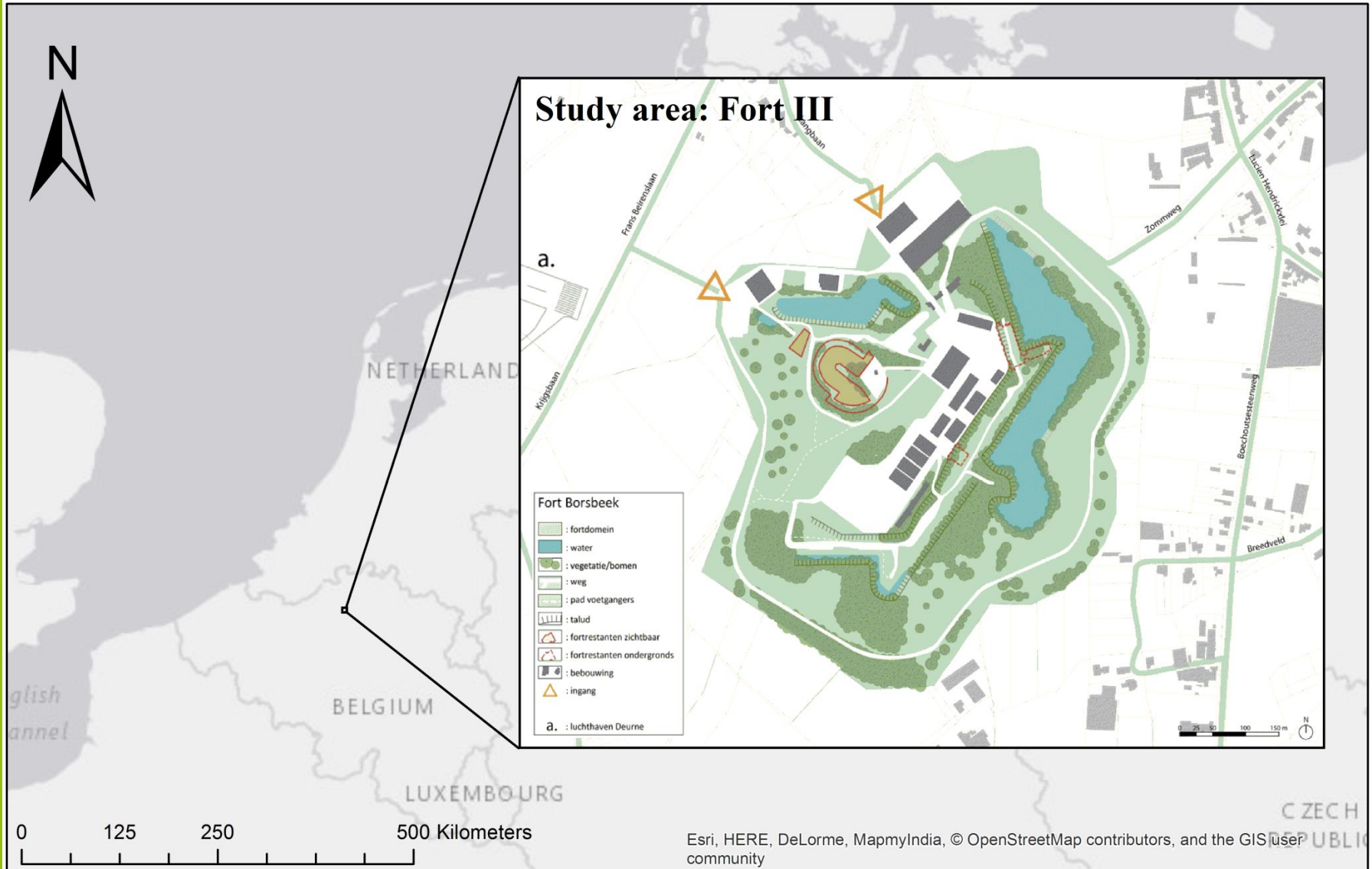
**Aantal waarnemingen Hazelworm (*A. fragilis*)
per tijdstip van de dag**

**2009-2017
n=112**

Case study: Fort III 2015-2016

Case study: Fort III

Photo-ID en Hervangst

Verschillende patronen vergeleken (bovenkant kop, kaak)

- ➔ Onderkaak voldoende details voor identificatie individu:
- ➔ Verandert niet of nauwelijks in adulten
- ➔ Juvenielen vergelijkbaar binnen één seizoen

Laat hervangst studie doordat individuen herkenbaar zijn

- ➔ gerichtere populatieschattingen
- ➔ gedetailleerde informatie op individueel vlak

Case study: Fort III

Resultaten

VB. 1 Hervangst: Opvolgen in detail individu

AFFVBA2

adult vrouwtje, 9 x gezien (2015 (5x), 2016 (4x))

zwangerschap, regeneratie, vervellingen,...

Case study: Fort III

Resultaten

VB. 2 Hervangst: Opvolgen in detail individu: blauwe kleur bij mannetjes
AFFVBA9

- 26/5 → blauwe vlekken
 - 1/8 → blauwe vlekken weg!
- Enkel tijdens paartijd

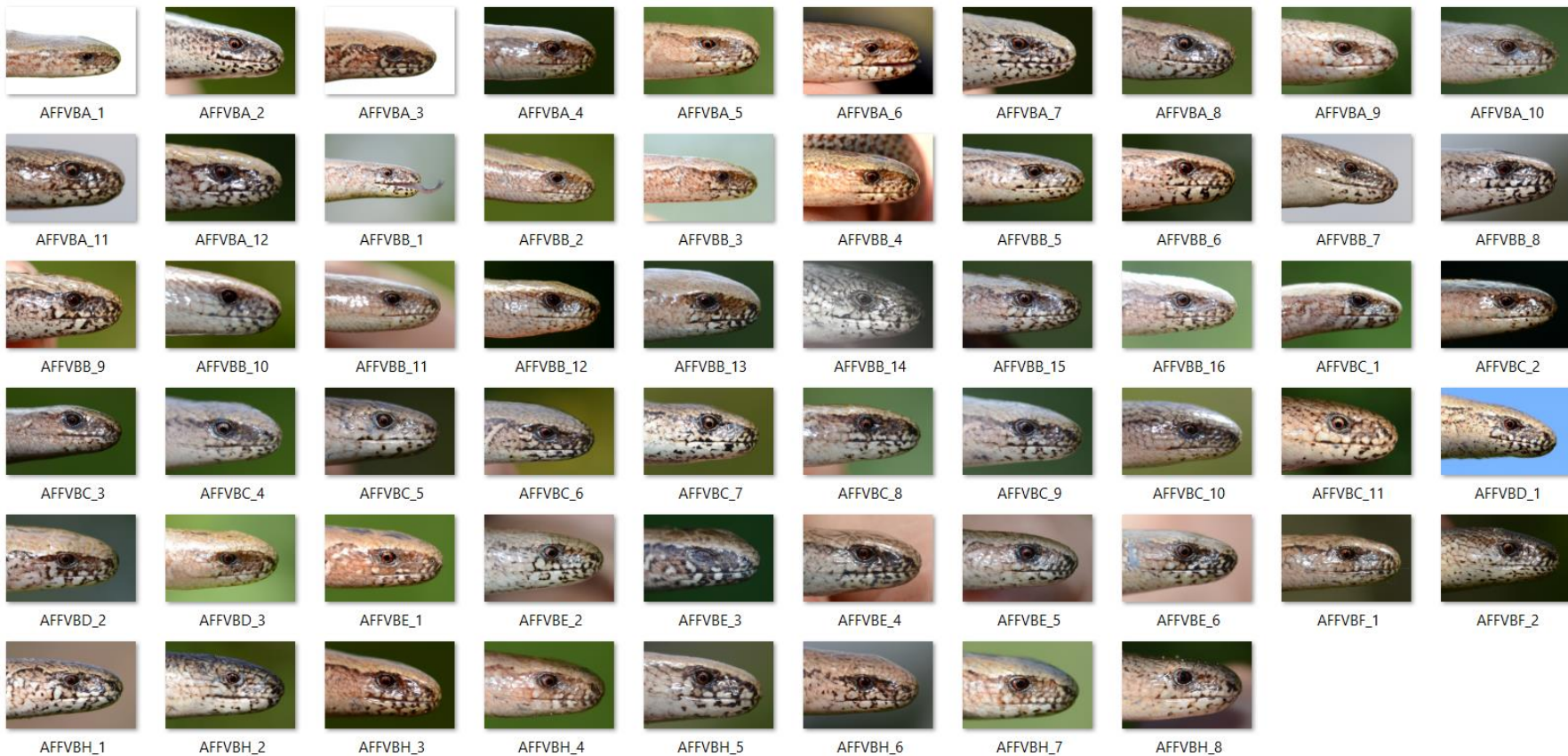

Case study: Fort III

Resultaten

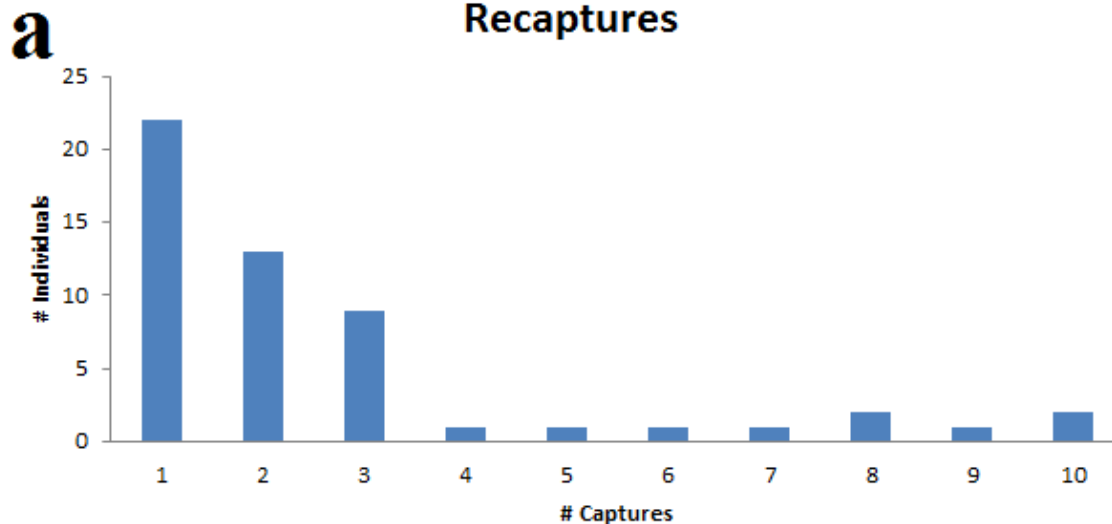
- 161 waarnemingen
 - 58 (sub)adulten
 - 10 juvenielen
- Weinig bewegingen tussen platen
 - Slechts 3 individuen
 - Enkele meters (20m, 28m, 69m)

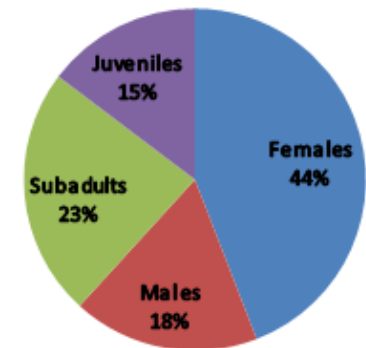

Case study: Fort III

Resultaten

b Captured individuals (n=68)

Hervangsten

- Asymptotic curve
 - Meeste individuen 1-3 keer gezien
 - Hoge recapture rate over 2 jaar (64%)

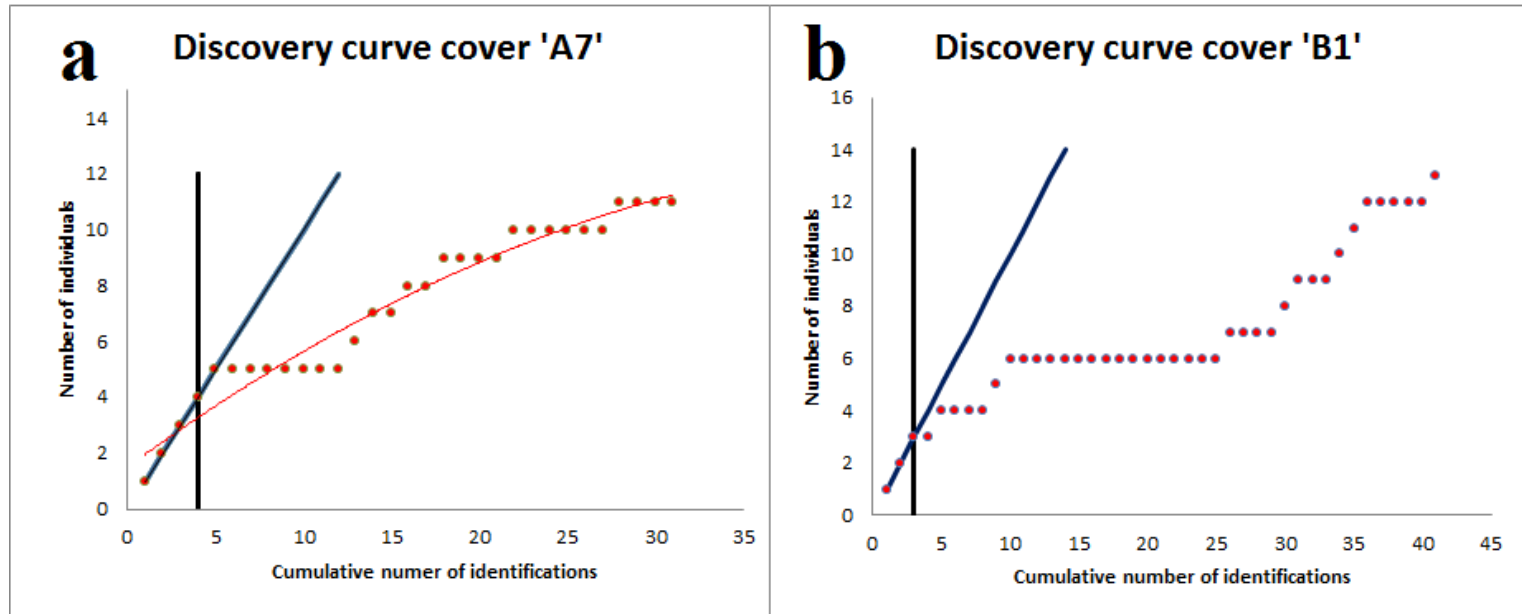
Leeftijd & geslacht

- Vooral adult vrouwtjes
 - Verschil in gedrag
 - Mannetjes in de lente
- Behoorlijk aandeel subadult en juveniel

Case study: Fort III

Resultaten

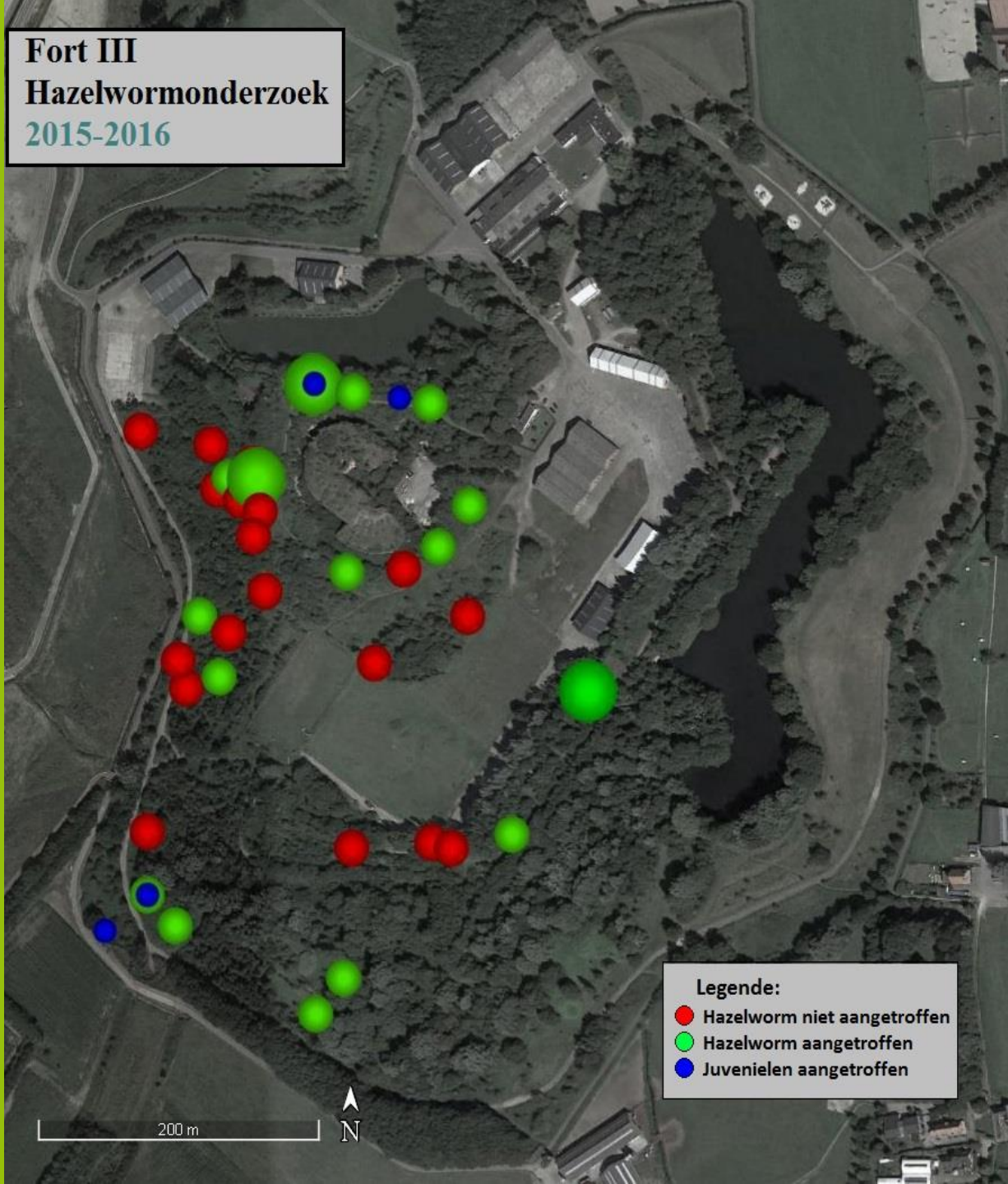

Discovery curves na 2 jaar – Idee van lokale populatiegrootte?

- Populatiegrootte moeilijk te voorspellen met plaatjesmethode
- Plateau in aantal nieuwe individuen bij 1 op 2 platen

➔ Meerdere jaren opvolging nodig

Fort III
Hazelwormonderzoek
2015-2016

Legende:

- Hazelworm niet aangetroffen
- Hazelworm aangetroffen
- Juvenielen aangetroffen

Leuke 'bijvangst'...

Leuke 'bijvangst'...

Een nieuwe reptielensoort...

natuurpunt

Leuke 'bijvangst'...

Een nieuwe reptielensoort...

Wat verder?

Beheer

- Nieuw beheerplan
- Kapstoksoort
- Behoud voldoende open plekjes, variatie
- Hoger opgaande vegetatie
- Houtwallen, houtkanten
- Reptielenhoop: maaisel en takken

Wat verder?

Natuurbeleving & sensibilisering

Wat verder?

Onderzoek

- Trends
- Nieuwe gebieden
- Verbinding en uitwisseling tussen gebieden
- Nieuw: onderzoeksproject op accumulatie van polluenten in herpetofauna
- ...

Tot slot

1. Er valt nog veel te ontdekken
2. **Gericht onderzoek** is mogelijk
 - Doelstelling: voorkomen & verspreiding
 - Effectieve detectie is haalbaar
 - Binnen één seizoen als locatie goed gekozen
 - 'Niet gevonden' betekent niet 'afwezig'
 - Individuele herkenning
3. Platenonderzoek: ook andere soorten
4. Kapstoksoort waarmee je aan de slag kan

Bedankt voor uw aandacht!

natuurpunt

